

Gyarmati Andrea

A testrész-készítőtől a kapcsolatháló-építő munkásig, avagy foglalkozások 2030-ban

Ha még bizonytalanok vagyunk, hogy milyen foglalkozást szánjunk csemeténknek, egy friss brit kutatás eredményeiről hírt adó cikkből* tippet kaphatunk ehhez is.

A jelentés, amelyet a Fast Future Research kutatóvállalat készített a brit kormány megrendelésére, és amely egy nagyobb, a tudományt népszerűsítő kampány („Science: [So what? So everything]”) részét képezi, célul tűzte ki, hogy a 2010-2030 közötti időszakra vonatkozóan a jelenlegi tendenciákat, szükségleteket figyelembe véve meghatározzon olyan új foglalkozásokat és életpályákat, amelyek hozzájárulhatnak a szigetország gazdasági versenyképességének növeléséhez.

Emellett nem titkolt cél volt a fiatalok ilyen irányokban való továbbtanulásának inspirálása. Az itt ismertetett foglalkozások első ránézésre számunkra nagyon futurisztikusnak tűnhetnek, mégis hasznos bemutatni őket, mert jól jelzik a tudástársadalom fejlődésének irányait, lehetőségeit.

A kutatók húsz jövőbeli foglalkozást neveztek meg.

1. Testrész-készítő (body part maker): Ahogy az orvostudomány fejlődik, egyre inkább lehetséges lesz a saját testrészeinkhez nagyon hasonló testrészeket készíteni, ezért szükségünk lesz testrész-készítőkre, testrész-boltokra és testrész-javító műhelyekre is.

2. Nano-doktor (nano-medic): A nanotechnológia fejlődése következtében képesek leszünk atomi méretű miniatűr gyógyászati robotokat készíteni és ezek segítségével orvosi beavatkozásokat végezni, ezért szükség lesz az ilyen feladatokat ellátó nano-doktorokra.

3. Genetikailag módosított növényeket termesztő és ilyen állatokat tenyésztő farmer (farmer of genetically engineered crops and livestock): Az új korszak farmerei genetikailag módosított növényekkel és állatokkal fognak foglalkozni, hogy növelni tudjuk az élelmiszerek mennyiségét, és azokban megfelelő mennyiségű fehérje legyen. A tudósok már ma is dolgoznak védőoltások hatóanyagait tartalmazó paradicsom és gyógyhatású tehén- és kecsketej előállításán.

4. Idősekre specializálódott wellness menedzser és tanácsadó (old age wellness manager and consultant): Szükségünk lesz olyan specialistákra, akik segítenek az időseknek egészségi és személyes szükségleteikkel kapcsolatos problémáik megoldásában. Ezeknek a szakembereknek tisztában kell lenniük az új orvosi és gyógyszerészeti lehetőségekkel, a művétagok használatával, a mentális egészség karbantartási módszereivel, valamint a természetgyógyászati kezelések és a fitness-gyakorlatok célszerű alkalmazásaival is.

5. Memórianövelő sebész (memory augmentation surgeon): A sebészek extra memóriát fognak tudni adni azoknak az embereknek, akik növelni akarják a memóriájukat és segíteni tudnak majd azoknak, akiknek túl sok információt kell feldolgozniuk, de ehhez nincs elég tárolókapacitás az agyukban.

6. Az „új tudomány” erkölcsi véleményformálói („new science” ethicist): Ahogy a tudomány fejlődik, új erkölcsre lesz szükség (például a klónok megjelenése miatt), ehhez pedig olyan emberekre, akik megértik a tudományt és segítenek a társadalomnak választani, milyen irányú fejlődést tartunk megengedhetőnek. Nem az lesz a kérdés, hogy meg tudunk-e tenni valamit, hanem az, hogy szabad-e azt megtennünk.

7. Űrpilóta, űrtúra-vezető, űrépítész (space pilots, tour guides and architects): Egyes társaságok már ma is kínálnak űrkirándulásokat, később szükségünk lehet űrtúra-vezetőkre is, valamint űrépítészekre, akik megtervezik az űrbeli élet és munka fizikai kereteit. A Houstoni Egyetemen már most is van olyan projekt (SICSA), melynek keretében üvegházat terveznek a Marsra és kutató-járműveket a Holdra.

8. Vertikális gazdálkodó (vertical farmer): A vertikális farmok a felhőkarcolókban lesznek a városok közepén, s ez 2020-tól drámaian megnövelheti majd az élelmiszer-előállítás kapacitásokat. A vertikális farmereknek sokféle tudásra, szaktudományos, mérnöki és kereskedelmi ismeretekre is szükségünk lesz.

9. Klímaváltozás-visszafordítási szakértő (climate change reversal specialist): Ahogy a klímaváltozás hatásai egyre erőteljesebben jelentkeznek, szükségünk lesz olyan mérnök-tudósokra, akik képesek lassítani vagy visszafordítani ezt a folyamatot. Az ő feladataik közé tartozhat pl. az óceánok „vastrágyázása” a légkör széndioxid-tartalmát csökkentő planktonvirágzás elősegítésére, és a nap káros sugaraitól védő óriási napernyők kifejlesztése.

10. Karantén-felügyelő (quarantine enforcer): Ha egy halálos vírus gyorsan terjedni kezd, kevés ország és kevés ember lesz csak felkészülve erre. Nem lesz elegendő ápolószemélyzet. És ahogy a halálozások száma nő, a lezárt körzetekben szükség lesz „kapuőrökre”.

11. Időjárás-módosítási ellenőr (weather modification police): Elterelni a felhőket és esőt fakasztani már ma is lehetséges, megváltoztatva az időjárást a beavatkozás helyétől akár ezer kilométerre is. Az időjárás-rendőrség ellenőrizni és monitorozni tudja majd, hogy kinek, mikor és hol engedélyezik ezüstjodidot tartalmazó rakéták fellövését a felhők közé esők előidézése érdekében.

12. Virtuális ügyvéd (virtual lawyer): Ahogy mindennapjaink egyre nagyobb részét online tevékenységek töltik ki, szükségünk lesz olyan speciális ügyvédekre, akik megoldják az országok különböző joggyakorlatából fakadó problémákat.

13. Avatár-menedzser és virtuális tanár (avatar managers/devotees/virtual teachers): Intelligens avatárokat, virtuális lényeket használunk majd arra, hogy segítsék és helyettesítsék a tanárokat az osztályteremben. Az avatár-menedzserek fogják biztosítani, hogy a diákok a nekik legjobban megfelelő avatárokkal dolgozhassanak.

14. Alternatív jármű-fejlesztő mérnök (alternative vehicle developers): Szükségünk lesz olyan tervezőkre és gyártási szakemberekre, akik új anyagokból létrehozzák a következő generációs, alternatív energiaforrást használó és nulla szennyezőanyag-kibocsátású, akár repülésre és víz alatti haladásra is képes kételtű járműveket.

15. Testreszabott médiaműsorok készítői és terjesztői (narrowcasters): ahogy a tévés, rádiós és internetes tartalmak személyre szabottsága növekszik, szükség lesz olyan dolgozókra, akik a média-producerekkel és a hirdetőkkal együttműködve személyre szabott híradásokat és szórakoztató műsorokat állítanak elő a saját igényeinknek megfelelően. A testre szabás egy részét a számítógépek is el tudják végezni, de az egyéni érdeklődésünk kielégítésére szolgáló műsorokat emberek fogják összeállítani.

16. Adathulladék-kezelő (waste data handler): Ahogy a rólunk szóló adatok, információk mennyisége növekszik a számítógépekben, szükségünk lesz olyan adatkezelőkre, akik segítenek megszabadulni online jelenlétünk nyomaitól és megvédenek attól, hogy ellopják online identitásunkat.

17. Virtuális személyi menedzser (virtual clutter organizer): Ő lesz az, aki segít nekünk elektronikus életünket rendben tartani. Gondoskodik az e-mail üzeneteink archiválásáról, elraktározza és rendszerezi az adatainkat, kezeli a jelszavainkat és a profilunkat.

18. Időbróker, időbankár (time broker/time bank trader): Az idő mindig is érték volt, a valamilyen munkára ráfordított időkeretek bankolása pedig a szolgáltatások terén már ma is létező gyakorlat. A jövőben az idő alternatív pénznemként is funkcionálhat, s az idővalutának saját piaca lesz, ahol kereskedni lehet vele.

19. Nyilvános személyiség-építő (personal branders): Ez a foglalkozás a hírességek mellett jelenleg is működő imázs-építők és publicisták feladatait fogja egyesíteni és kiterjeszteni. Művelői azoknak segítenek, akik a saját személyiségüket mintegy márkavédjegyként próbálják felépíteni kapcsolathálóik (pl. személyes blogjuk, Twitter- és Facebook-profiljuk) és más médiumok felhasználásával.

20. Kapcsolatháló-építő szociális munkás (social „networking” worker): Olyan szociális munkásokra is szükség lesz, akik segítenek a marginalizálódott, kevés kapcsolattal rendelkező embereknek a kapcsolatépítésben.

SZEMLE

Brennan-Horley, Chris – Luckman, Susan – Gibson, Chris: A térképek újrafelfedezése: GIS, néprajz és kultúrakutatás (GIS, Ethnography, and Cultural Research: Putting Maps Back into Ethnographic Mapping)

Information Society (2010) 26. évfolyam 2. szám, 92–103. oldal

URL: www.indiana.edu/~tisj

A cikk a térképi megjelenítés új lehetőségeit vázolja fel a kultúrakutatásban egy konkrét esettanulmányon keresztül. A mai technológiák (*geographic information systems, GIS*) nagyon megkönnyítik az adatfelvételek és a kutatási eredmények, adatok térképes, pontos megjelenítését. A kvalitatív kutatási eredmények valós fizikai helyhez kapcsolása és így módon történő megjelenítése újszerű felismerésekhez vezet. A cikk legfőbb erénye egy hatékony vizsgálati és megjelenítési módszertan újrafelfedezése és alkalmazása.

Mutula, Stephen M.: Az elsőéves hallgatók információs írástudatlanságának kihívásai a Botswanai Egyetemen

(Challenges of information illiterate first-year entrants for the University of Botswana)

Information Development (2010) 26. évfolyam 1. szám, 79–86. oldal

URL: <http://idv.sagepub.com>

A Botswanai Egyetem elsőéves hallgatói sajnos nagyon sok elmaradással küszködnek az információs írástudás terén. A probléma oka egyértelműen a középfokú oktatás gyengesége. A középiskolák jelenlegi helyzetükben nem tudják felkészíteni a diákokat sem a felsőoktatásban való részvételre, sem pedig a munkaerő-piacra való kilépésre. Különösen szomorú ez, ha figyelembe vesszük, mennyire fontos lenne a térségnek a valóban képzett szellemi elit bővülése. Jelenleg a középfokú oktatást követően a felsőoktatási intézményeknek, illetve maguknak a munkahelyeknek kell (újra) kiképezniük a diákokat, hogy azok értékteremtő módon beilleszkedhessenek az adott rendszerekbe. A cikk nemzetközi tanulsága, hogy a munkaerőpiac és a felsőoktatás reformja is a középiskolákban kezdődik – nemcsak Afrikában.

Walsh, Christopher: Az írástudás rendszerszerű fejlesztése a digitális játékok kutatásán, tervezésén és gyakorlati alkalmazásán keresztül
(Systems-based literacy practices: Digital games research, gameplay and design)
Australian Journal of Language & Literacy (2010) 33. évfolyam 1. szám, 24–40. oldal
URL: <http://www.alca.edu.au/html/publications/16/australian-journal-of-language-and-literacy>

Ma még ritkaság a formális oktatáson belül a játék-tervezés képességfejlesztő rendszerként való alkalmazása. A szerző két brit esettanulmány bemutatásával számol be az ezen a téren szerzett tapasztalatokról. A projekt koncepciója szerint a játékok több területen is segítik a tanulók képességeinek fejlesztését, hogy meg tudjanak felelni az előttük álló társadalmi, nyelvi, ergonómiai és technológiai kihívásoknak. A játékok tervezése és kipróbálása során a diákok kihasználhatják kreativitásukat, és jobban megértik a mai technológiák működését. A cikk két tanár erőfeszítéseit és sikereit írja le.

Ojekunle, Z. O. – Lin, Z. - Xin, T. – Harrer, G. – Martins, A. O. – Bangura, H.: A globális klímaváltozás Kína fenntartható fejlődésére gyakorolt hatásának vizsgálata „érzékenységi modell” segítségével
(Global Climate Change: The Empirical Study of Sensitivity Model in China’s Sustainable Development)
Energy Sources, Part A: Recovery, Utilization & Environmental Effects (2010) 31. évfolyam 19. szám, 1777–1789. oldal
URL: www.informaworld.com/smpp/title~content=t713770930

A tanulmányban ismertetett szimulációs eljárás egy ún. érzékenységi modell (*sensitivity model*) segítségével, 11 változó figyelembe vételével igyekszik meghatározni a klímaváltozás Kína fejlődésére gyakorolt hatását az elkövetkezendő tíz évben. Az eredményekben a GDP-növekedés pozitív koefficiense azt mutatja, hogy a becsült széndioxid-kibocsátás a GDP növekedésének függvényében kezdetben növekszik, majd csökken, miközben a szegény lakosság lélekszámának növekedése jóval nagyobb hatással van a környezeti terhelésre, mint a magas jövedelemmel rendelkező rétegek gyarapodása – ellentmondva a környezeti Kuznyec-görbe által sugallt tendenciának. Az energiahatékonyság hatása az emisszióra akkor a legnagyobb, amikor a szén-dioxid kibocsátás tetőzik.

Chua, Hoi-wai – Wong, Anthony – Shek, Daniel: A társadalmi fejlettségi index alapján meghatározott fejlesztési feladatok a Hong Kong-i társadalomban (Social Development in Hong Kong: Development Issues Identified by Social Development Index (SDI))
Social Indicators Research (2010) 95. évfolyam 3. szám, 535–551. oldal
URL: www.springer.com/sociology/journal/11205

Az ázsiai pénzügyi válság és a SARS járvány után 2003-ban Hong Kong gazdasága újra fejlődésnek indult, és az elmúlt években figyelemre méltó pályát futott be. Mindezek ellenére, a társadalmi fejlettség index (*Social Development Index, SDI*) alakulásának tükrében ennek a fejlődésnek a hatásai nem realizálódtak a lakosság életében: a kohézió, a biztonság, a méltányosság és az érdekérvényesítés lehetőségei fokozatosan gyengültek. A cikk a Hong Kong-i társadalom jelenlegi fejlettségi szintjének bemutatására tesz kísérletet az SDI 2008. évi értékei alapján, különös tekintettel a főbb társadalmi, politikai és gazdasági kihívásokra, amelyekkel a város szembenéz. Az eredmények alapján a szerzők tanulmányuk második felében politikai ajánlásokat fogalmaznak meg a kiegyensúlyozottabb társadalmi és gazdasági fejlődés érdekében.

Nugroho, Yanuar: A civil szféra, az internet és a vidék fenntartható fejlődése (NGOs, the internet and sustainable rural development)
Information, Communication & Society (2010) 13. évfolyam 1. szám 88–120. oldal
URL: www.tandf.co.uk/journals/rics

A „fenntartható fejlődés” eszménye egyre nagyobb fontosságot nyer az indonéziai fejlesztési politikában, bár a különböző szereplők különbözőképpen értelmezik ezt a fogalmat. A civil szervezetek (*Non-Government Organizations, NGOs*) az elmúlt évek során jelentős szerepre tettek szert a társadalmi, gazdasági és politikai folyamatokban. Munkájuk nagy része a vidéki térségekhez kapcsolódik, de mindeddig nem történt kísérlet arra, hogy a vidék fenntartható fejlődése érdekében végzett tevékenységüket megvizsgálják. A vidékfejlesztés az egyik legrégebbi terület, ahol a különböző aktivisták már az NGO-k indonéziai megjelenése után nem sokkal dolgozni kezdtek. A cikk egy olyan, a vidéki NGO-k körében kvalitatív és kvantitatív módszerekkel végzett kutatást ismertet, ami annak feltárására irányult, hogy ezek a szervezetek hogyan kapcsolódnak a közéleti diskurzushoz, illetve hogyan építenek az internetre. A szerző végezetül kísérletet tesz egy elmélet megalkotására az internetnek a társadalmi reformok eszközeként betöltött szerepéről.

CONTENTS

Lectori salutem!

PAPERS

Katalin Tóth

Spatially aware information society

70-80 percent of recorded information can be linked to geographical location. The development of information and communication technologies has triggered an accelerating replacement of traditional maps by digital data and location-based services. Thanks to the Internet, not only sharing but also collecting spatial information are getting extended to new and wider groups in the population. Spatial information infrastructures provide an overview of available data, services, and the conditions of their utilization. For strategic development of these infrastructures it is indispensable to assess their societal impact, taking into consideration both the users' requirements and the applied technology. The ever growing number of business and e-government applications exert a strong influence on information societies to become more and more spatially aware.

Keywords: spatial data, location based services, spatial information infrastructure, information society, e-government

Péter Krauth

The future of intelligent transport systems in Hungary

Emerging intelligent transport systems indicate the penetration of informatics into the world of transport. „Intelligence” is being brought into the world of transport by the spread of such ICT tools and systems that are able to make more and more decisions autonomously and to prepare human decisions on several levels (vehicular information, road network management and traffic control) in the complex processes of transport management. The author of this paper, when dealing with the expected emergence and spreading of intelligent transport systems in Hungary, does not seek to identify potential fields of R&D activities but attempts to outline prospective development in actual usage and applications.

Keywords: intelligent transport systems, road information, vehicle information and communication system, traffic control, data exchange, Hungary

Gergő Prazsák

Prolegomena to the exploration of recent changes in value preferences of European internet users

The paper focuses on value preferences held by individuals and communities, decisively affecting their actions and behavior. Embedding these preferences into the sociological models used for explaining various patterns of internet usage, the author builds upon sociological (Schulze), social psychological (Schwartz) and philosophical (Kant, Nietzsche) approaches, and offers a novel analysis of recent value changes among European internet users. In his empirical investigation, he uses the 2002-2008 database of the European Social Survey project, containing some two hundred thousand people's answers that are representative of the opinion of European citizens regarding relevant personal and cultural values.

Keywords: value preferences, internet usage, social psychology, Schwartz Values Survey, secondary digital inequalities

RESEARCH REPORT

Andrea Koltai

Interactive applications in Hungarian commercial television: a research report in the field of premium rate telephone services

Retrospectively analyzing and summarizing the findings of a cross-sectional quantitative survey (done by telephone interviews in 2004) and those of an almost a decade-long quasi-longitudinal qualitative research (by participant observation), this paper deals with interactive applications emerging from the symbiosis of television and mobile phone technology. It detects the characteristic socio-demographic features of viewers utilizing various interactive services, and reveals their motivation and drives to do so. In conclusion, "hard" data combined with "soft data" regarding interactive TV applications empirically verify the validity of Rogers' theory on the diffusion of innovations in this case as well.

Keywords: interactive applications, premium rate telephone services, value added services, call to action, alternative and additional income sources, Rogers' theory on the diffusion of innovations

BOOK REVIEW

Iván Székely

We should learn how to forget again

Szilárd Goda

Perspectives of online deliberation

CONFERENCE REPORT

Gábor Magyar

Greening bits? Falling digital walls?

INFINIT NEWSLETTER

Andrea Gyarmati

From „body part makers” to „social networking workers”, or prospective jobs for 2030

REVIEW